

Національний аерокосмічний університет
ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»

Т. Г. Каткова

ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО. ПРАКТИКУМ

Навчальний посібник

Харків
«Право»
2019

УДК 342.951:001.102(07)
К29

*Затверджено вченою радою Національного аерокосмічного університету
ім. М. С. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»
(протокол № 4 від 21 листопада 2018 року)*

Рецензенти:

В. І. Павліковський – доктор юридичних наук, доцент, проректор з навчальної роботи Харківського економіко-правового університету;

Р. І. Радейко – кандидат юридичних наук, заступник декана магістратури з навчальної роботи, асистент кафедри адміністративного та інформаційного права Навчально-наукового інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»

Каткова Т. Г.

К29 Інформаційне право. Практикум : навч. посіб. / Т. Г. Каткова. — Харків : Право, 2019. — 108 с.
ISBN 978-966-937-555-1

Практикум з інформаційного права підготовлено для студентів, які вивчають дисципліну «Інформаційне право», покликаний допомогти їм при вивченні тем з інформаційного права, закріпити отримані на лекціях та в умовах самостійного вивчення теоретичні знання, основні положення національного законодавства та практики Європейського суду з прав людини. Може бути корисним також для аспірантів та викладачів ЗВО, полегшувати пошук фактологічного матеріалу та його інтерпретацію стосовно конкретних ситуативних завдань.

Розрахований на студентів, магістрантів та викладачів закладів вищої освіти.

УДК 342.951:001.102(07)

ISBN 978-966-937-555-1

© Каткова Т. Г., 2019

© Видавництво «Право», 2019

Вступ

Інформаційне право – молода, але одна з найактуальніших галузей права України. Його вивчення включено до навчальних планів Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут».

Інтерес до інформаційного права кожного року зростає, оскільки сучасна цивілізація – це цивілізація інформаційного суспільства, в якому інформація є найважливішим ресурсом суспільного та громадського розвитку.

Ідея інформаційного суспільства, яка наприкінці 60-х – на початку 70-х років ХХ ст. була предметом обговорення науковців, на сьогодні знайшла своє вираження у міжнародних актах: Декларація тисячоліття ООН; Декларація принципів ООН «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання в новому тисячоріччі»; Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства; документи Ради Європи, Європейського Союзу та ін. Сьогодні в Україні існує значний обсяг нормативно-правових актів у галузі інформації, що складається з понад 40 законів, а також великої кількості (більше сотні) підзаконних актів.

Перед суспільством постає актуальна проблема забезпечення балансу між свободою вираження поглядів та правом на недоторканність приватного життя (прайвесі).

Зростають протиріччя між свободою особи та діяльністю правоохоронних органів, які мають законну мету розслідування злочинів.

Без вирішення цих і багатьох інших питань не можливо всебічно з'ясувати значення інформаційного права у сучасному житті.

Даний практикум призначений для закріплення знань з інформаційного права, пристосування їх до практичних ситуацій у повсякденному житті, вироблення навичок щодо написання документів (інформаційних запитів тощо), для отримання необхідної інформації або захисту прав та законних інтересів осіб, які звертаються за правовою допомогою. Правова кваліфікація конкретних ситуацій та вміння складати правозастосовчі акти – саме цього потребують справжні фахівці-юристи.

У практикумі запропоновані ситуативні завдання з таких тем, як: гарантії прав і свобод людини у сфері інформації; основні напрями реалізації прав у сфері інформації; правові основи інформаційної безпеки; правові режими інформації; державна таємниця; конфіденційна інформація;

правові основи захисту інформації; правове регулювання засобів телекомунікації, діяльності друкованих та електронних ЗМІ, функціонування мережі Інтернет, бібліотечної та архівної справи; інформаційне забезпечення управлінської діяльності.

Автор практикуму намагався відобразити процеси трансформації моралі у суспільстві (наприклад, у вигляді таких явищ, як «чайлдхейтери», «догхантери», «пранкери», «порно-помста», рух ЛГБТ, смаження яєчні над Вічним вогнем як перфоманс) та її вплив на інформаційні відносини з метою усвідомлення студентами, що інформаційні відносини формують громадську думку та формують уявлення про дозволена свободу вираження поглядів, свободу поширення інформації з одного боку, та заборонену, а інколи аморальну поведінку – з іншого.

Завдання складені на основі подій, фактів, документів із Єдиного реєстру судових рішень, рішень Європейського суду з прав людини, а також інформаційних повідомлень ЗМІ, матеріалів мережі Інтернет. Умови завдань не завжди можуть співпадати з реальними датами, обставинами, оскільки зібрані з навчальною метою.

Даний практикум має на меті використання на практичних заняттях, а також може бути корисний для викладачів вузів для пошуку фактологічного матеріалу за темами.

Тема 1

Основні поняття і категорії інформаційного права

Цілі і завдання курсу. Інформація як категорія інформаційного права. Загальні та юридичні властивості інформації. Розвиток технологій обробки інформації та їх вплив на інформаційні процеси. Основні риси сучасного інформаційного суспільства. Програмні нормативно-правові акти щодо формування інформаційного суспільства.

Завдання 1.

Проаналізуйте поняття інформації відповідно до наданих визначень у Законі України «Про інформацію», Цивільному кодексі України, Законі України «Про телекомунікації».

Завдання 2.

Складіть таблицю «Юридичні властивості інформації» за такою схемою:

Властивість	Характеристика

Завдання 3.

Олексій Шидловський звернувся до Виконавчого комітету Харківської міської ради та Головного управління містобудування та архітектури Харківської міської ради із інформаційним запитом щодо надання інформації про всі земельні ділянки комунальної форми власності у межах окремих районів міста Харкова, не наданих у користування, що можуть бути використані під забудову. Шидловському було відмовлено в задоволенні запиту на інформацію.

Що таке публічна інформація? Охарактеризуйте її ознаки.

Чи можуть надавати письмову інформацію про наявність земельних ділянок, що можуть бути використані під забудову виконавчі

органи сільської, селищної, міської ради, міські державні адміністрації, відповідні органи місцевого самоврядування до моменту внесення відповідної інформації до містобудівного та державного земельного кадастрів?

Відповідь надайте, посилаючись на Закон України «Про доступ до публічної інформації».

Завдання 4.

ТОВ «ПІРС» звернулося до Київської ОДПІ м. Харкова ГУ ДФС у Харківській області із запитом про організацію відеозапису роботи комісії з розгляду заперечень на акт перевірки або надання дозволу ТОВ «ПІРС» самостійно організувати відеозапис. ТОВ «ПІРС» було відмовлено. Товариство звернулося до суду зі скаргою щодо обмеження права на доступ до публічної інформації.

Чи мають суб'єкти владних повноважень у відповідь на запит створювати певну інформацію? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на Закон України «Про доступ до публічної інформації».

Завдання 5.

ГО «Українська демократія» направила до Державної фіскальної служби України інформаційний запит щодо одержаних доходів та сплачених податків фізичною особою Петром Порошенком у 2004–2014 роках. ДФС відповіла, що не може задовольнити цей запит, адже це вимагає створення нової інформації та потребує проведення аналітичної роботи.

Чи правомірна відмова ДФС? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на Закон України «Про доступ до публічної інформації».

Завдання 6.

Чи коректним з позицій теорії права та інформаційного права є використання терміна «інформаційно-правова система», який часто використовується виробниками баз даних, що містять нормативно-правові акти, консультації спеціалістів щодо їхнього застосування, матеріали спеціалізованої преси, бланки типових документів? Якщо ні, то яким терміном можна його замінити?

Завдання 7.

Ознайомтеся із Декларацією принципів «Побудова інформаційного суспільства – глобальне завдання у новому тисячолітті» 2003 року. Що є необхідними умовами існування інформаційного суспільства?

Завдання 8.

Надайте характеристику американській та європейській моделям інформаційного суспільства. Проаналізуйте положення Окінавської хартії глобального інформаційного суспільства.

Порівняйте з моделлю інформаційного суспільства в Україні. Проаналізуйте положення Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства України на 2007–2015 роки».

Завдання 9.

Надайте визначення поняття «цифрова економіка» відповідно до Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 січня 2018 р. № 67-р.

Що таке «цифровізація»? Які принципи цифровізації визначені Концепцією?

Проаналізуйте напрями цифрового розвитку відповідно до цього акта.

Завдання 10.

2013 року ДП Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький Арсенал» запросив художника Кузнецова долучитися до роботи над виставкою «Велике і Величне» напередодні 1025-річчя Хрещення Русі, яку тоді мало відвідати вище керівництво країни та духовенство. Проте закінчити свою роботу – настінний розпис «Коліїщина: Страшний Суд», який зображував представників влади та церковників у пеклі, художнику не вдалося – тодішня директорка Арсеналу Наталія Заболотна розпорядилася заборонити вхід художнику до «Мистецького арсеналу» та замалювати картину чорною

фарбою через те, що вона нібито не відповідала задуму куратора та ображала релігійні почуття відвідувачів виставки.

Кузнецов звернувся до суду із позовом до ДП Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький Арсенал», та просив встановити факт того, що «Мистецьким Арсеналом» 25.07.2013 було знищено його художній твір на стіні в приміщенні виставкового комплексу «Мистецький Арсенал», шляхом його зафарбування чорною фарбою, як акт цензури.

Що таке цензура?

Чи правомірні дії ДП Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький Арсенал»? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на Закон України «Про інформацію» та Цивільний кодекс України.

Завдання 11.

Український сайт FrogsNews написав про те, що Всесвітня організація охорони здоров'я визнала вегетаріанство хворобою. Дуже швидко цю новину масово підхопили українські ЗМІ. За місяць ця інформація розплодилася десятками інформаційних повідомлень.

Що таке фейкові новини? Наведіть приклади.

Хто несе відповідальність за неправдиві новини?

Завдання 12.

Відомий пранкер Євген Жирнов розмістив на YouTube запис своєї розмови із матір'ю неповнолітньої Оксани, яка займалася проституцією. Метою цієї розмови було звернення уваги громадськості на проблеми виховання. Але пранкер у розмові використовував образливі вислови, коментуючи вчинки дівчини в брутальній, принизливій та непристойній формі.

Чи є в діях Жирнова ознаки правопорушення?

Чи можна притягнути до відповідальності за пранки? Обґрунтуйте свою відповідь, посилаючись на Кодекс України про адміністративні правопорушення та Цивільний кодекс України.

Що таке «оціночне судження» відповідно до Закону України «Про інформацію»?